Zaterdag 23 januari 1915 – ochtendeditie

Geïnterneerden.

In ons ochtendblad van gisteren hebben wij gemeld dat de zes geïnterneerde Belgische officieren (onder wie een luitenant-kolonel), die enige tijd geleden wegens hun houding aan het front tot de stand van soldaat waren teruggebracht, thans weer in hun oude rang waren hersteld. Van bevoegde zijde wordt ons nu echter medegedeeld, dat dit bericht onjuist is geweest. De gemelde gewezen officieren zijn geenszins in rang en eer hersteld.

De geïnterneerde Belgische soldaten die behoren tot het 5^{e} en het 6^{e} linieregiment, het 1^{e}, 2^{e} en 3^{e} regiment jagers en de karabiniers zijn gisteren uit de nieuwe kazerne van Harderwijk naar het interneringskamp onder die gemeente overgebracht. In dat kamp zijn ook 14 biljarten geplaatst.

Parijs, 22 januari. Officiële kennisgeving van vanmiddag drie uur:

Nieuwpoort is vrij hevig beschoten. Onze infanterie is enigszins opgeschoten ten oosten van de weg naar Lombardsijde.

Steun aan België uit Canada.

Londen, 22 januari. Naar de Daily Telegraph uit Montreal verneemt, zal heden of zaterdag het vierde Canadese stoomschip, geladen met voorraden voor de Belgen, uit Halifax vertrekken. Het is het stoomschip Trenegloss. De lading bestaat uit kledingsstukken en levensmiddelen.

Het Belgische steunfonds maakt nu aanstalten om vijftig scheepsladingen voedingsmiddelen te zenden. Ruime inschepingen komen daarvoor reeds binnen;

De oorlog.

Generaal Joffre heeft een overzicht laten publiceren van de krijgsbedrijven in Frankrijk en Vlaanderen van 15 november tot 15 januari. Wij geven dit document in de verkorte bewerking, die wij in een der Londense ochtendbladen daarvan aantroffen.

Overal langs het front worden Franse vorderingen vermeld, zij het ook geen overweldigende. Op het credit van de Duitsers valt ondermeer de vernieling te plaatsen van kathedraal, hospitaal en lakenhal te Ieper.

De Franse successen omvatten de herovering van de linkeroever van de IJzer tussen Knokke en Heist, de verovering van Sint Joris, de verbreding van het front voor Ieper, het beletten van de woedende infanterieaanvallen der Duitsers tussen de Leie en de zee.

De Duitsers in België.

Men schrijft ons uit Sluis:

Het kanongebulder blijven wij hier horen met afwisselende hevigheid. Zodra het eens een enkele maal droog wordt en wat opklaart, vernemen wij het fellere woeden van de artilleriegevechten. Maar bij zulke meedogenloze buien van regen en wind als vannacht en vanmorgen weer, blijft het bij een enkel schot.

Inmiddels nemen wij ook in deze gebieden een levendiger actie waar in de lucht. Gisteren tegen de avond nog zag ik een tweedekker drijven over Middelburg in de richting van Oostende. Het was blijkbaar een Duits vliegtuig, want het zweefde zo laag, dat het geweld van de motor de talrijke over de grens gevoerde Belgische paarden in de weiden van Heille verschrikt in galop joeg. En er werd niet op geschoten. De Belgische uitgewekenen uit verschillende

bedreigde Westvlaamse steden en dorpen, de vele vrouwen en kinderen vooral, die ook hier gescheiden leven in voortdurende onrust over het lot van hun mannen en vaders, zij waren reeds gewend aan het schouwspel van deze onvervaarde verkenners, die iedere dag door de wolken reizen van Oostende naar Gent en terug. Maar toch was er angst in hun ogen voor het geheimzinnige doen van de "Duitser", die voortdurend het bestaan van hun achtergelaten eigendommen bedreigt. Wat zal er gebeuren met Oostende, met Brugge, als een Engels eskader de Duitsers mocht willen uitdrijven door een bombardement? Wat zal er dan gebeuren met hun mannen?

Inmiddels begin ik meer en meer te twijfelen aan de juistheid van het Reuterbericht, dat Engelse vliegers op 9 januari door achttien bommen reeds grote schade zouden hebben aangebracht in Oostende. Op diezelfde datum seinde ik u de vlucht van deze vliegtuigen langs de kust en de vervaarlijke beschieting met Duitse kanonnen en geweren. Meer dan een week later kwam Reuter met zijn nieuws over de aanval van deze divisie vliegers. Maar inmiddels sprak ik een Oostendenaar, wiens mededelingen over de toestand in zijn stad ik u uitvoerig schreef. Doch hij sprak met geen woord over de bestoking met bommen, hoewel hij toch op de 9^{e} in Oostende vertoefde. Gisteren nog ontmoette ik iemand, die 's morgens uit Brugge was gekomen. Hij had sedertdien herhaaldelijk contact gehad met mensen uit Oostende, die zeker van een dergelijk debacle zouden hebben gerept, maar niemand had er van gesproken.

Wel is zaterdagmiddag in Heist door de Duitsers een Belgisch vliegtuig neergeschoten. De twee officieren die het bemanden, de heer George Mesdag uit Gent, en zijn collega uit Antwerpen, bleven ongedeerd. Zij waren te Veurne opgestegen. Als krijgsgevangenen werden zij eerst naar Brugge gebracht en vervolgens weggevoerd naar Duitsland.

In Brugge is de stemming onder de bevolking gedrukt. Mijn zegsman zegde: “wij zijn niet alleen angstig om te spreken, maar wij durven ook haast niet meer te denken. Bij proclamatie is het ons streng verboden, om met de Duitse soldaten over de oorlog te praten. En wat verbieden die proclamaties niet al meer?”

De wegen tussen Oostende en Brugge zijn voortdurend dicht bezet door Duitse troepen. De hoofdwegen zijn op afstanden van enkele meters telkens opgebroken, natuurlijk om het verkeer te bemoeilijken. Maar als voorbeeld van wat een fantastische gedachten er toch gewekt worden in deze gespannen tijd, geef ik u de mening van een ander, die eveneens gisteren uit die streek hier aankwam. De bressen in de straatwegen zouden worden gegraven … omdat de Duitsers overal zoeken naar geheime telegraaf- en telefoonkabels!!! Zij begrijpen immers maar niet, hoe men in Nederland en in Engeland, zo precies op de hoogte komt van hun versterkingen en hun handelingen in deze gebieden. Daarom wordt ook alle verkeer tussen de bewoners van de plaatsen aan de kust met die in het achterland afgesneden. Een beambte van enigerlei openbare dienst te Brugge woont in het naburige Scheepsdale. Maar op zekere dag mocht hij de brug niet meer over naar huis. Als hoogste concessie wordt hem sedertdien vergund, eens in de week zijn vrouw en kinderen … te zien. Dan wordt hij door twee soldaten geleid naar de ene zijde der brug, zijn familie mag aan de andere kant komen, doch spreken over die afstand is onmogelijk. Een andere ambtenaar te Brugge woont in Oostende. Men heeft hem de terugtocht naar huis verboden. Wel mocht hij zijn gezin laten overkomen, maar, werd hem gezegd, dan zou zijn woning te Oostende aanstonds door soldaten in gebruik genomen worden. Inmiddels worden in deze badplaats de levensmiddelen zo schaars, dat er onder de behoeftige mensen reeds honger wordt geleden.

In verband met het Zwin, de verzande toegangsweg uit zee naar de bloeiende koopstad Brugge van weleer, heb ik de volgende vermakelijke bijzonderheid gehoord. Door de herhaalde stormen en de abnormale regenval van de laatste weken zijn deze gorzen (slikken) weer vol gevloeid. Vooral met vloed loopt daar een zware deining, die tal van balken, dwarsliggers, sparren enz. van de Duitse versterkingen langs de duinen wegspoelen. Er leeft daar in deze romantisch verwilderde gebieden op de grens een wonderlijk ruig en avontuurlijk volkje van smokkelaars en pensjagers, die in het gemoedelijke kotje van de oude Louise een gastvrij onderkomen vinden, rondom de ouderwetse stoof, en een slaapstee in de menigte badkoetsjes uit Knokke, die hierheen gesleept zijn. Enkele "gereformeerde" Belgische soldaten, jongens, die in de slag zijn geweest en tengevolge van hun verwondingen verder ongeschikt zijn voor de dienst, arme stakkerds, wiens geest, wiens zenuwgestel vooral van de oorlogsellende heeft geleden, hokken in deze kolonie mee, en trachten aan de kost te komen door van de stropers het stroppen van hazen en konijnen te leren.

Maar, waar dit zwervend en stropend volkje nu de laatste dagen vooral goede zaken mee maakt, tot grote voldoening van die soldaatjes in burger … dat is met het weggedreven hout. Een officier had hen betrapt. "Dat moogt ge niet doen!" had hij hen toegeroepen. Maar het was aangedreven over de grens, en hij moest het dan maar zelf uit Holland terug komen halen!

Intussen zijn onze schildwachten in deze gebieden versterkt, om zoveel mogelijk aan dit gemoedelijke verkeer een einde te maken. En Louise foetert: "Ik vloek er al hun buik van vol, maar ze willen niet horen. En onze koeien staan over de grens, hun uiers verdorren. Hoe moeten we aan melk komen, aan kaas, aan boter, als er niet weer zo'n Duits verkenningsbootje met conserven mag stranden, zoals een paar weken geleden?" Want al die voorraden hadden ze 's nachts na

de stranding uit het duin opgegraven en buitgemaakt. Ik vermoed zelfs, dat ik er in het verleden, ongeweten, toen ik bij haar een kop chocola had besteld, van heb meegenoten. Louise knipoogde tenminste zo loos tegen Ko, haar oude lobbes van een vent, die voor een oortje bij haar thuis ligt, en net als een automaat, waar je een cent in steekt, alleen maar geluid geeft wanneer je hem op een borrel of een pintje onthaalt. Maar nu zat Ko zwaar te dubben over zijn koeien. En opeens vatte hij moed; zijn rimpelig gezicht liep rood aan, en van uit zijn hoek snakte hij amechtig: “Dan zullen we maar het varken moeten slachten!” Toen dat gezicht van de oude Louise, die juist met een ontstellend groot mes eens prikte in de pruttelende pot, waar een konijntje in lag te koken, en, in een verschrikkelijke uitval met het mes in de hand tegen haar gemaal dreigde: “Jou zullen we slachten! En als die grensposten niet weggaan, zal ik mansstroppen voor ze zetten om ze van de dijk af te stropen! Want nu kunnen die spreeuwen hier niet eens meer hun mollengeploeter afloeren voor de Belgische regering!”

Ja, wat moesten we hier op onze lange regendagen van grenswacht in het slijk beginnen, als er niet die oernatuurlijke humor was in het romantische kot van Louise. Want de stemming onder de vluchtelingen, die maar blijven kleven aan de grens, om, zodra de Duitser uit West-Vlaanderen moest terugtrekken, aanstonds huistoe te gaan, is heel gedrukt, en uit zich dan weer in de wonderlijkste fantasieën en geruchten. En steeds dichter omsingelen de Duitse posten de grens, en steeds zeldzamer komt er nog eens een betrouwbaar mens over met nieuws van uit hun steden en dorpen. “Het is wreed, het is wreed!” hoort ge dan verzuchten om zo’n verteller heen. De hoofden zakken op de borst, er wellen tranen in hun ogen, en dan wordt het er weer een te machtig, die de gelagkamer uitsluipt, om in een donker hoekje uit te huilen. Want de gestrengheid van de Duitsers uit zich onverbiddelijk, ook in de

straffen, die zij de bewoners opleggen voor vaak kleine vergrijpen tegen de tucht. Een winkelier in Brugge, bijvoorbeeld, had in een kinderlijke aandrift van vaderlandsliefde, in zijn uitstalkast rood en geel lint neergelegd, met een zwarte hoed in het midden. Hij werd veroordeeld tot vijftienhonderd mark boete. De man kon niet betalen. En in deze slechte tijden wordt er immers niet verdiend. Toen werd het vonnis veranderd in vijf maanden gevangenisstraf.

En dan de rekwisities, het leegpompen van Vlaanderen, in stad na stad, in dorp na dorp, waar dan weer tijdelijk een sterke bezetting van de gevreesde uhlanen kracht aan bij komt zetten en weer verder trekt zodra alles is binnengehaald. En voor sommige dorpen is letterlijk alle nieuwe toevoer afgesneden, door onze posten op de Nederlandse grens, en door de Duitsers uit het achterland van de Belgische steden. Telkens en telkens horen we het weer; geen licht, geen petroleum, geen kaarsen en het eten wordt “smal”. Terwijl het graan, de aardappelen, knollen, het vee geleidelijk verdwijnen uit hun schuren en stallen, voor een deel door de bezettingstroepen vermalen, gebakken, geslacht en verbruikt in hun huizen, en het overige verder weggevoerd.

Van het leeghalen der fabrieken seinde ik u reeds. Nu hoorde ik weer van de jutefabriek der India Jute Company te Eeklo. De Duitse intendant kwam aan de directeur vragen of hij verder wilde werken voor Duitsland. Hij weigerde. Het bedrijf werd stopgezet. De gehele voorraad ter waarde van 600.000 frank naar Frankfurt weggevoerd. De prijs werd bepaald overeenkomstig de markt van 28 juli. Maar sedert is de prijs van de grondstoffen 35 procent gestegen. Telt men daarbij de 20 procent winst, dan derft deze fabriek dus 55 procent. Doch nu de betaling? Die zou geschieden door wissels op de afnemers van de juteweverijen in Duitsland, waaraan de garens worden verstrekt. En protesteert men dan, dan is het antwoord: “Wend u tot uw Engelse bondgenoot, die ons onze normale toevoer

belet!” En zo gaat het met de katoen-, met de linnen- en de wolspinnerijen op dezelfde manier.

Doch ook naast de rekwisities wordt er in tot heden door het oorlogsgeweld nog ongeschonden gelaten gebieden vaak onberekenbare schade aangericht. Zo sprak ik iemand, die bij Brugge langs de grote boomkwekerij was gekomen. Al die kassen had hij leeggehaald gezien. De jonge struiken en bomen, de gewassen, die juist in bloei moeten geraken, waren overal buiten gezet. Naar schatting stonden er alleen dertigduizend jonge laurieren in de kou. En al deze kassen waren nu ingericht als stallen voor de paarden en wagens van de Duitse bezetting!

Maar over het gedrag van de troepen, het persoonlijk verkeer van officieren en soldaten met de burgerij, en waar ze gekwartierd zijn, hoor ik overigens weinig klachten. Ook de gevreesde uhlanen leven, na al de oorlogsellende, die zij hebben doorstaan, stil en vriendelijk samen met de bevolking van de zwaar beproefde kleine dorpen. En in sommige plaatsen voeren Duitse soldaten levensmiddelen aan. Ik hoorde van wagons met rijst en met steenkool, die zij dan tegen normale prijzen uitventen onder de burgers.

Al komen er zeker ook buitensporigheden voor. Zo vertelden ooggetuigen mij, dat de soldaten in het kleine dorpje Middelburg onder het stro verborgen een paar koffers van vluchtelingen vonden. Zij braken ze open, en met het stro mee strooiden ze de dameskleren, de zijden blouses, de kousen enz. in de stal voor de koeien en de varkens.

Een Duitse wacht in datzelfde Middelburg deelde me mee, dat er ’s nachts een Zeppelin was overgekomen langs onze grens. Ik geloofde het niet, tot de berichten uit Vlieland en van de bommenaanval op

de Engelse kust, op de dag voor en na deze nacht, mij de waarheid bevestigden.

Terwijl ik dit schrijf, hebben vijfmaal hevige luchtpersingen de ruiten van mijn kamer laten rinkelen en de deuren doen openspringen. Het waren zeer heftige slagen. Ik loop naar beneden, en weer is er een kleine paniek in Sluis. Men verzekert mij dat Zeebrugge, anderen dat Oostende gebombardeerd wordt. Vlug te fiets op onderzoek uit. Het is een wonder dat zo'n rijwiel toch nog voortrolt door die voetendikke laag van klei op alle wegen, want heel de aarde schijnt hier wel weg te smelten, en als je een paar stappen loopt is het of de wereld aan je voeten hangt … Geen sprake van een bombardement. Altijd maar weer aangespoelde mijnen aan het strand, die door de Duitsers worden opgeblazen.

Naar de Frankfurter Zeitung uit Brussel verneemt zal vanaf 1 februari aanstaande een D-trein van Rijsel over Brussel naar Berlijn lopen. De trein, die met 70 km snelheid zal lopen, zal vermoedelijk ook restauratie- en slaapwagens hebben.

Zaterdag 23 januari 1915 – avondeditie

Geïnterneerden.

De Zwoller Courant verneemt, dat de Belgische geïnterneerden te Zwolle en te Kampen spoedig naar Harderwijk zullen worden overgebracht. De overgang zal met het oog op de nadere bestemming van het kazernement ultimo januari voltooid moeten zijn.

Voorts, dat de te Zwolle geïnterneerde Belgische officieren, alsmede hun oppassers, aldaar blijven. De territoriale bevelhebber blijft met het toezicht belast.

De geïnterneerde officieren met hun oppassers uit Kampen, alsmede uit Assen, welk depot ook wordt opgeheven en naar Oldebroek zal worden overgebracht, zijn bestemd voor internering te Nunspeet, voor zover zij niet in Harderwijk en Oldebroek nodig worden geoordeeld. Met het toezicht op die officieren te Nunspeet wordt belast majoor Hoefer, thans commandant van het interneringsdepot te Kampen.

Hoe een Belgische dokter gered werd.

Men schrijft ons:

In uw krant las ik ongeveer 6 weken geleden deze advertentie:

“Zij die enige inlichtingen kunnen geven omtrent de familie N. …, Chaussée de Malines, Antwerpen, worden beleefd, tevens dringend, met spoed verzocht hun adres te willen opgeven aan n° … van deze krant.”

Daar nu en dan bij de familie v. L. te Tilburg een zekere mej. H. logeerde, die ook wel eens een bezoek te mijnen huize gebracht had, telefoneerde ik die heer L. en maakte hem op de advertentie opmerkzaam en op verzoek schreef hij op de advertentie, alhoewel hij niet dacht dat dit iets van belang kon zijn, daar zijn dochter een paar dagen geleden nog een brief van haar vriendin gehad had, waarin vermeld stond, dat haar familie niet uit Antwerpen zou vluchten, daar haar vader dokter was, enz.

Per omgaande kwam op zijn schrijven op de advertentie een brief van een zekere heer v. P. uit Den Haag, waarvan de inhoud ongeveer als volgt was:

“Bij een reis naar Duitsland voor zaken werd ik te Wezel als spion opgepakt en in de gevangenis opgesloten.

Toen ik er enkele dagen was, bemerkte ik op de wandelplaats, waar wij met andere gevangenen een kwartiertje per dag mochten wandelen, iemand, die ofschoon praten streng verboden was, mij door tekens zijn naam te kennen gaf en na enkele dagen hadden wij ons voor elkaar zover verstaanbaar gemaakt, dat de eerste die uit de gevangenis zou komen, de familie van de ander zou kennis geven waar hij was.

Daar ik al spoedig ontslagen werd, plaatste ik daarom deze advertentie, daar ik vermoed dat de familie H. thans als vluchtelingen wel in Nederland zal zijn.

Ik kan u mededelen dat genoemde heer, toen hij als Belgisch militair gevangen werd genomen, in het bezit is gevonden van 2 dumdumkogels, zodat ik voor zijn leven vrees, indien niet spoedig al het mogelijke voor zijn bevrijding gedaan wordt.”

Na ontvangst van deze brief, zond de heer van L. onmiddellijk zijn bediende naar Antwerpen naar de familie H. Hierop kwam de heer H., vader, te Tilburg, en werd overleg gepleegd over de vraag wat men moest doen.

Men kwam overeen dat men brieven voor de aalmoezenier mee zou nemen en zou trachten door diens tussenkomst de invrijheidstelling te bewerken.

Te Wezel kon de aalmoezenier echter niet helpen. Toen naar de gevangenis, doch daar kon men niemand te spreken krijgen; tenslotte naar de generaal. Deze wilde zijn tussenkomst niet verlenen, daar, zoals hij zegde, een Belgisch officier en nog wel een dokter, die gevangen genomen was met dumdumkogels bij zich, de te verwachten straf maar moest ondergaan.

De smeekbeden van de heer H. hielpen niet, de generaal was zelfs bruut en zegde: Wat komt ge mij vragen voor iemand, die zelf misschien ook mijn soldaten op het slagveld de ogen uitgestoken heeft, zoals de Belgen deden", waarop de heer H. antwoordde:

"Al deed heel België dit, dan zou dit nooit hebben kunnen geschieden noch door de vader H. noch door diens zoon H., die beiden dokters zijn."

Er was echter niets aan te doen en de heer H. begaf zich verder de stad in en wilde, bij het interneringskamp gekomen, trachten enkele Belgen te spreken om inlichtingen omtrent zijn zoon te bekomen. Hij was daar juist of hij werd bij de nek gepakt als spion, opgebracht en voor dezelfde generaal gebracht.

"Ben je hier weer?", zegt de generaal. "Geen Belg is te vertrouwen;"

De generaal gelastte dat hij nu onmiddellijk zou gefouilleerd worden. Wat wil nu echter een toeval, waaraan de heer H. niet meer gedacht had? Toen de officier dokter H. een der gewonde Duitse officieren behandeld had in een der Belgische hospitalen en voordien op het slagveld, had de Duitse officier hem uit aardigheid 2 dumdumkogels gegeven (deze waren uitgehold) en toen de Duitse officier uit het hospitaal ontslagen was, had hij enkele dagen daarna uit het interneringskamp in België een briefje geschreven aan dokter H. zoon, om nogmaals te bedanken voor de goede behandeling van hem

als dokter ondervonden. Daar vader en zoon beiden dezelfde voornaam hebben, had de vader dit briefje ontvangen en in zijn portefeuille gestoken, om later, als zijn zoon thuis zou komen, hem dit te overhandigen.

Toen dit briefje thans in handen van de generaal kwam, gingen volgens mededeling van de heer H., zijn ogen wel dubbel open en riep hij ineens: “Maar kerel, waarom hebt ge mij dit briefje niet eerder overhandigd, dit is tenminste een bewijs omtrent uw zoon!”

Na verdere bespreking was het slot, dat de zoon onmiddellijk uit de gevangenis ontslagen werd en in het kamp geïnterneerd werd. Men zou onmiddellijk trachten hem als dokter naar België terug te zonden.

Door deze advertentie dus, waarop toevallig een antwoord kwam, is het best mogelijk dat dokter H. van de kogel gered is.

De Bossche Courant verneemt uit Luik, dat de Duitsers huiszoeking hebben gedaan in de woning van de viceconsul van Griekenland, baron de Calwaert, daar hij verdacht wordt Belgische vrijwilligers geholpen te hebben naar Holland te gaan.

Niets verdachts werd gevonden, doch de knecht van baron de Calwaert werd gevangen genomen.

Verder is bij haar thuis barones Waccerat gearresteerd. Zij wordt verdacht Belgen financieel geholpen te hebben om zich naar het front te kunnen begeven via Engeland. Haar arrestatie gebeurde kort nadat zij een Belg weer geld had gegeven. De Duitsers bepaalden een losprijs van 25.000 F, doch, de barones, de dochter van een oud-gouverneur van Luik, weigert het prison te verlaten.